

NØK-kongress 2004

Landbrukets ansvar for kulturlandskapet

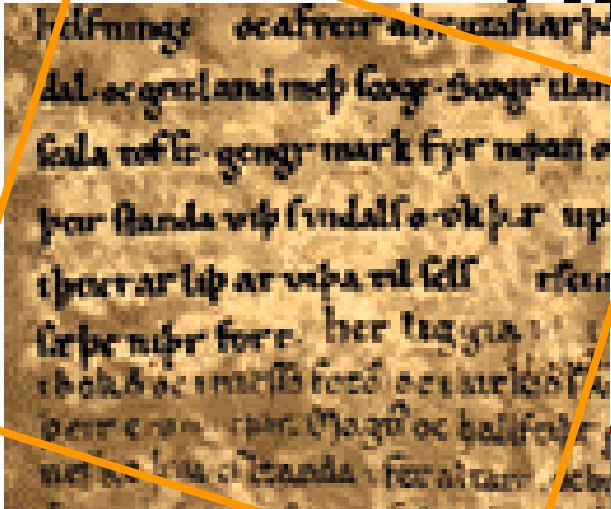
- muligheter og utfordringer i en åpen verden

Bjarni Guðmundsson

LBH - Island

Litt om kyr/køer og kultur

hálfringar og afreor aldrum har þu
dal og gretlami með Goggr þoggr slan
kala tóflir gengr mark fyr neþan e
þor standa víp svindall e ok þar up
t þoer ar lip ar vípa til fell rfeun
leþe niþr fore. her tug gva
iholað og mællis foðð og sveltis þu
þer e og rper. Þoggr og þalfeder
vél og lína sl standa for alram. leþe

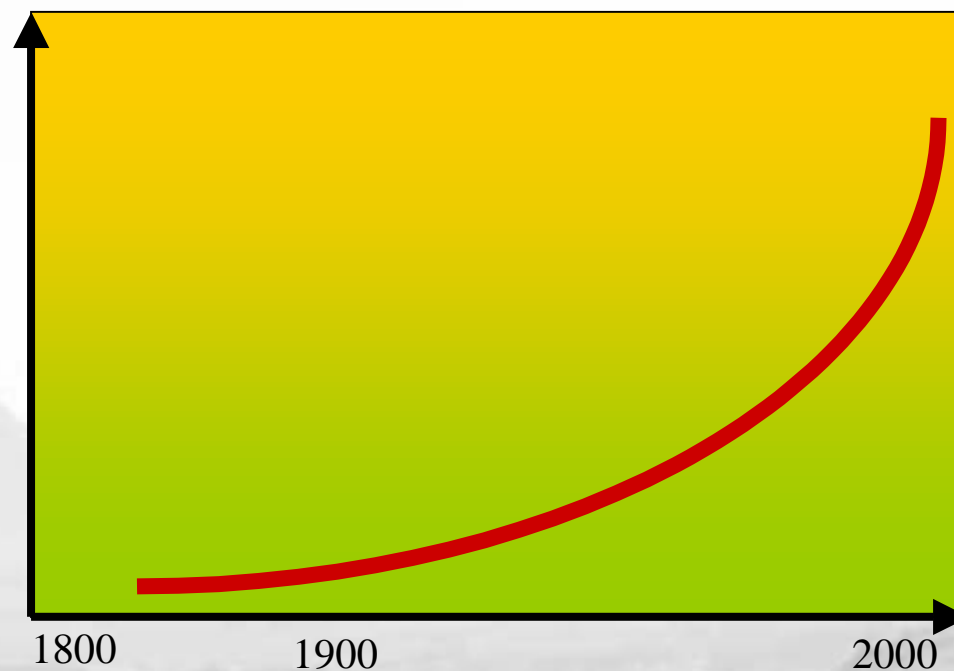

- Vår nordiske kultur har dype historiske røtter!
- En del av disse finner vi i Snorri Sturlusons Heimskringla /Konunga-sögur
- Snorris fortellinger ble skrevet på kalveskinn !!!

En forenklet definisjon:

- **Landskap:**
 - Naturinnhold
 - Kulturinnhold
- **Kulturlandskap: alt landskap påvirket av mennesker**
 - det materielle
 - “non-material” (tro, tradisjon, historiske hendelser ...)

Menneskelig påvirkning på kulturlandskapet har vært markant og akselererende i de siste 100 årene:

Drivkreftene?

- Behov for **stedstilknytning** og **identitetsfølelse**
 - *Nostalgia....*
 - *Protest mot forandringer.....*
- Interesse for **miljøvern...**
- **Turismens behov**
- +...

Utviklingen i jordbruket:

- **Spesialisering**
- **Konsentrasjon**
- **Globalisering**
- **Konkurransen**
- **► Omlegging:**
 - **Antall bruk ↓**
 - **Antall kombinasjonsbruk ↓**

Kulturlandskap - jordbrukspolitik

- *„Variasjonsrikdommen i jordbrukslandskapene i de nordiske landene med natur- og kulturhistoriske verdier skal ivaretas og vedlikeholdes i et langsiktig perspektiv som ressurs for samfunnet.”* (Nord.prosjekt)
- **Andre (offentlige) målsetninger**
 - Produksjon
 - Matvarepris, -kvalitet
 - Dyrevelferd, matvaresikkerhet
- **Internasjonale handelsavtaler**

Motstridende mål ???

- Krav til jordbruket i en åpen verden:
prisøkonomisk konkurransedyktighet....!
- **Miljøkrav, bevaring av kulturverdier,
biodiversitet ...**

?

Markedets behov

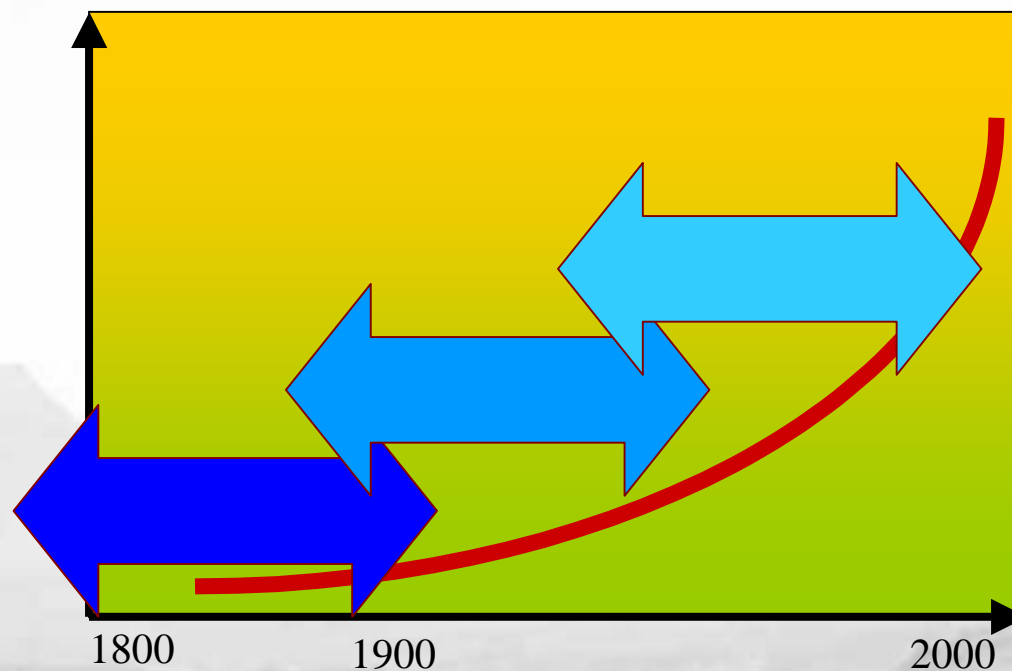
- **De “klassiske”:**
 - Melk og kjøtt til en rimelig pris
 - betalt direkte
 - betalt indirekte
- **De “post-moderne”?**
 - Melk og kjøtt til en rimelig pris +
 - Produksjonsmiljø
 - Bæredyktighet
 - Biologisk mangfold
 - Bevaring av kulturlandskap

Jordbruket som produsent av miljøgoder:

- **Grunnlaget: den historiske bruken av landskapet – først og fremst!**
- **Begrenset til jordbruk og jordbruksareal i aktiv produksjon**

Menneskelig påvirkning på kulturlandskapet
har vært markant og akselererende i de siste 100 årene:

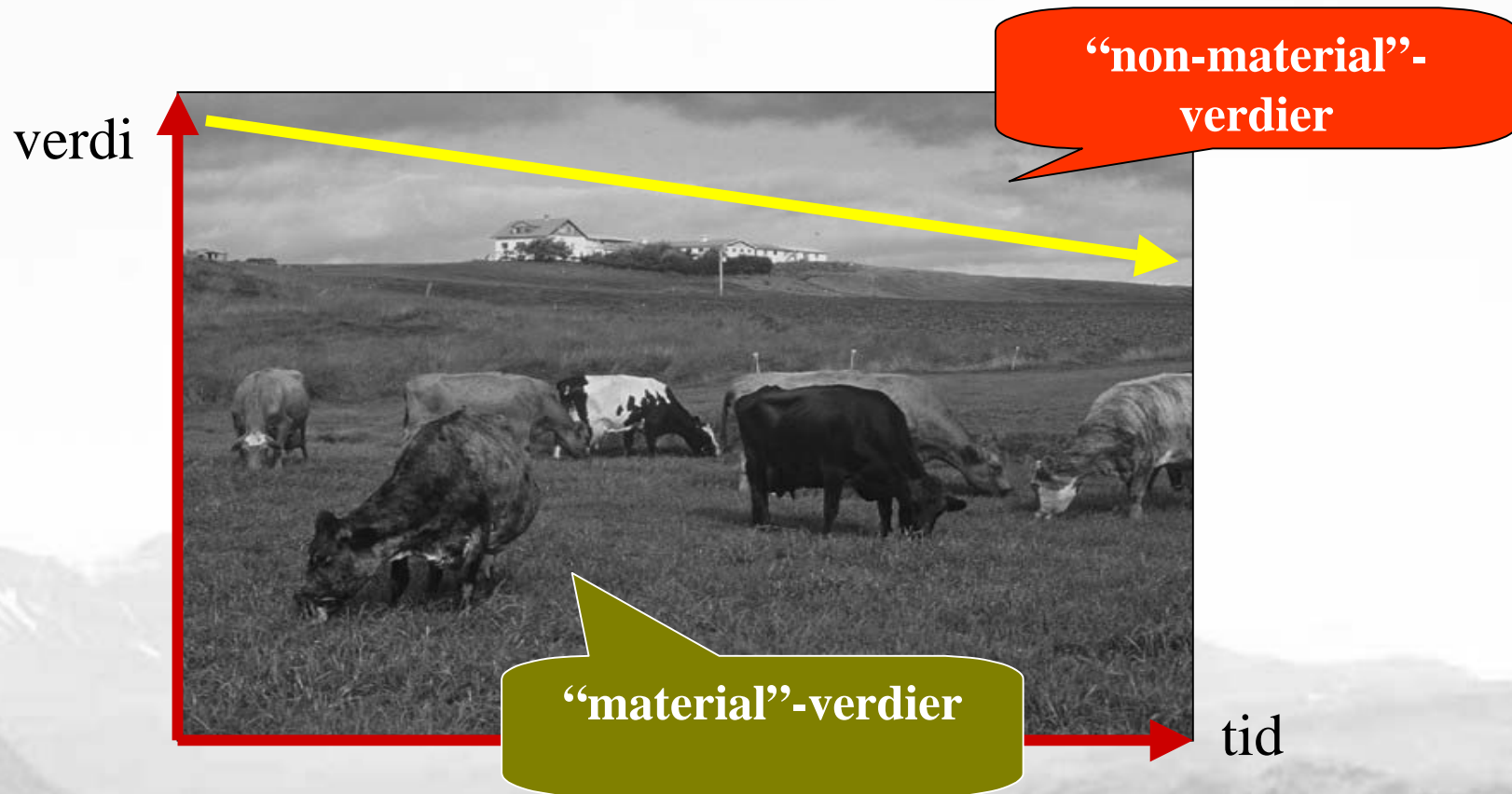
Kulturlandskap – et dynamisk fenomen!

Ligger mulighetene i det å...

- ...ta vare på det som tidligere var **bieffekter av produksjonen?**
- ...motvirke **bieffekter av primærproduksjonen?**
- ...by fram nye former av **behovtilfredsstilling?**

Jordbrukets muligheter henger sammen med pris-settingen av produktene (verdiene):

Avsluttende bemerkninger:

1. Nordens melkeproduksjon industrialiseres...
2. Bøndene ønsker å effektivisere sin drift...
3. Det åpne marked krever effektivitet –
billige matvarer

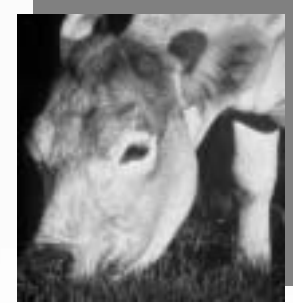

....

4. Jordbruket som en stor arealbruker bærer et klart ansvar for kulturlandskapet
5. Kulturlandskapet representerer et av samfunnets (stigende) behov
6. Jordbruket bør (fortsatt) utnytte seg dette behovet

....

6. Forutsetning er att behovet defineres og anerkjennes på like fot med tradisjonelle jordbruksprodukter ...
7. Dagens melkeproduksjon i en åpen verden skaper et nytt kulturlandskap men har begrensede muligheter til å bevare det gamle

....

8. Men, tross noe motstridende enkeltmål har vi spennende kontaktflater for et givende samarbeid

- innen for landbruket

- mellom landbruket og andre samfunnssektorer

9. **Framtidens kvægavl i Norden kan uten tvil hente styrke i dette samarbeidet**